

8. konference European Sociological Association

Glasgow, 3.–6. září 2007

Od svého ustavení v roce 1992 uspořádala Evropská sociologická asociace (ESA) již osmceloevropských konferencí. Příslovečná snaha evropských organizací o geografickou vyváženost v zastoupení i výběru lokalit pro různé aktivity se však zatím v případě ESA jen částečně odráží v místech konání jednotlivých konferencí. „Západ“ (Viedeň 1992, Essex 1997, Amsterdam 1999, Helsinky 2001) totiž dosud nejen vedl nad „Jihem“ (Murcia 2003) a „Východem“ (Budapešť 1995, Toruň 2005), ale jeho náskok dokonce volba Glasgow jako místa konání letošní konference ještě zvýraznila. V období, kdy v Evropě stále sílí sebevědomí a politická váha regionů, se však tato volba jeví jako velmi vhodná – málokde je proces regionalizace a devoluce tak pokročilý jako právě ve Skotsku.

„Skotská“ však byla v určitém smyslu i problematika celého kongresu, shrnutá do hesla „Konflikt, občanství a občanská společnost“. Tuto tematickou vazbu konference k místu konání zajišťuje reminiscence na tzv. skotské osvícenství, vzájemně propojený soubor myšlenek skupiny skotských autorů z 18. století, v němž se podle názoru autorit, včetně kupříkladu stále velmi vlivného Charlese Taylora, poprvé v dějinách evropského sociálního myšlení dostává ke slovu moderní pojetí občanské společnosti. Je však třeba hned vzápětí upozornit, že konference se – zcela přirozeně vzhledem ke svému prakticky všeobsahlému charakteru – rozlévala do nepřehledné tematické šíře a na problematiku občanské společnosti a konfliktu se systematicky zaměřovaly spíše jen příspěvky plenárních a semiplenárních zasedání, a ani ty zdaleka ne vždy.

Program konference (dostupný na webové stránce uvedené na konci této zprávy) čítá přes 200 stran formátu A4, a bylo by tedy zcela bláhové snažit se zde shrnout vše nebo třeba jen to hlavní, co se na ní

odehrálo. Známa jména se přirozeně objevovala zejména v titulech příspěvků plenárních a semiplenárních sekcí, ač nejen v nich. V úvodní „plenárce“ kupříkladu přednesla příspěvek o vlivu sociálních konfliktů na sociální vědy prof. Donatella della Porta (Evropský univerzitní institut Florencie). Plenárními řečníky závěrečného panelu byli teoretická socioložka známá pracemi z oblasti problematiky struktura-jednání prof. Margaret Archer (Univerzita Warwick, v 80. letech mimochodem byla jako první žena předsedkyní Mezinárodní sociologické asociace ISA) – její přednáška byla věnována úvahám o vztahu reflexivity a občanské společnosti v období vrcholné modernity – a prof. Nikos Mouzelis (LSE), který ve svém historicko-sociologickém vystoupení srovnával občanství a občanskou společnost v rané a pozdní modernitě.

Už na úrovni semiplenárních zasedání se program konference stává natolik bohatým, že jej nelze přiblížit v detailu. Uvedeno by však mělo být aspoň tolik, že témata celkem šesti semiplenárních bloků byla následující: dnešní občanská společnost a skotské osvícenství – demokratizace a městský prostor – gender a občanství – tolerance a extremismus – migrace a občanství – sociální hnutí, identity a sociální instituce. Lovci známých jmen by jistě neudělali chybu, kdyby zavítali třeba na poslední z těchto zasedání. Jeden z předních představitelů evropské teorie sociálních hnutí Mario Diani (Univerzita Trento) na něm přednesl příspěvek věnovaný otázce, jak lze na sociální hnutí aplikovat analýzu sociálních sítí. Druhý řečník, známý řadě českých studentů a studentek jako autor populární učebnice kvalitativního výzkumu dostupné anglicky nebo i slovensky, David Silverman (King's College, Londýn) hovořil o úskalích (zejména, ale nejen) kvalitativního výzkumu identity, institucí a občanství.

Za zmínku stojí také žánr setkání s autorem/autorkou nově vydaných knih, kte-

rých se rovněž uskutečnilo šest a mezi nimiž uvedme výslovně alespoň velmi živou diskusi o knize *Občanská sféra* za účasti autora, superslavného Jeffreyho Alexandra, nebo pro české čtenáře věcně zajímavou prezentaci sborníku autobiografických studií sociologů z (post)komunistických zemí *Autobiografie transformace* od Janusze Muchy a Mikea Keena (za účasti prvního z nich, profesora sociologie v Krakově).

Vlastní konferenci však „udělaly“ skutečnou konferencí a snad i konferencí úspěšnou především jednání v sekcích. Zde je nutné se uchýlit ke strohým číslům: zaregistrovaných účastníků bylo téměř dva tisíce, po celé tři dny se scházely – často i v počtu více než čtyřiceti souběžně – panely pořádané v rámci 27 z 30 výzkumných sítí registrovaných ESA nebo 20 dalších ad hoc ustavených výzkumných proudů (jejich úplný seznam lze najít na stránkách ESA, viz konec zprávy). Počty vystoupení v jednotlivých výzkumných sítích a proudech se různily od pouhých dvou ve výzkumném proudu RS 1 „Sociologie slavení“ po téměř 80 v rámci nejsilněji obsazených výzkumných sítí, jako byly RN 1 „Stárnutí v Evropě“, RN 12 „Životní prostředí a společnost“, RN 13 „Sociologie rodiny a intimního života“, RN 19 „Sociologie povolání“ nebo RN 30 „Mládež a generace“.

O české účastnice a účastníky nebyla tentokrát na konferenci nouze. Největší počet referátů přednesli zástupci brněnské Fakulty sociálních studií MU, následovaní kolegyněmi a kolegy ze Sociologického ústavu AV ČR a nechyběli ani účastníci z dalších českých vysokých škol nebo čeští studenti zahraničních univerzit. Méně příznivě se ovšem česká účast jeví tehdy, podíváme-li se na koordinátory jednotlivých *research networks* a *research streams*. Kromě organizátora výzkumné sítě RN 6 „Kritická politická ekonomie“ Jana Drahokoupila (který však je absolventem „západní“ Středoevropské univerzity v Budapešti) mezi koordinátory sítí v době konání konferen-

ce nebyl ani jeden zástupce nejen českých sociálních věd, ale ani žádné (!) další nové členské země EU. Podobný postřeh je ostatně možné učinit i ohledně obsazení prestižních plenárních a semiplenárních přednášek a debat o knihách: vedle neúnavného polského sociologa Janusze Muchy a Andreje Zdravomyslova z Ruské akademie věd zde „Východ“ žádné další zástupce neměl. Za příslib toho, že se za pár let tento poměr může změnit, je však možné považovat poměrně značnou účast mladých vědkyň a vědců z nových členských zemí mezi referenty v sekcích a posluchači.

Česká témata – pomímám zde problém, nejde-li hledání národních témat přímo proti duchu konference, která se snažila prosazovat spíše nadnárodní vnímání identity účastníků (program např. neuvádí jejich státní příslušnost) – byla nikoli překvapivě přítomná především v příspěvcích českých účastníků, ale nejen v nich. Zajímavé výjimky z tohoto pravidla představovalo vystoupení britského ekonoma a sociologa Martina Myanta v panelu o kritické politické ekonomii zabývající se českými odbory a odrůdami českého kapitalismu nebo společný referát švédského sociologa Stevena Saxonberga a Tomáše Sirovátky (FSS MU Brno) věnovaný tématu podpory rodiny v české veřejné politice.

Součástí programu glasgowské konference bylo také vyhlášení výsledků voleb nového předsedy/předsedkyně ESA i členů řídicího výboru a členská schůze. Pro české sociology nemusí být bez významu, že novou předsedkyní ESA byla po odcházející Giovanně Procacci (Univerzita Milán) zvolena na další tři roky Claire Wallace (v současnosti Univerzita Aberdeen), socioložka sice britská, ale řadu let působící v Praze a Vídni, a mající tedy velmi solidní znalost prostředí střední Evropy. Z podobných důvodů stojí za zmínku, že do 16členného řídicího výboru ESA byla zvolena také zástupkyně slovenské sociologie Zuzana Kusá (Sociologický ústav SAV,